

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 205/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lukiolaisen oikeudesta toimeentulotukeen

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluodon /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 205/2017 vp:

Onko pienituloisen opiskelijan hallituksen näkemyksen mukaan rahoitettava lukio-opintonsa lainalla,

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta eriarvoisuus lukiolaisten keskuudessa ei kasva Kelan tulkinnan vuoksi,

pitääkö hallitus Kelan tulkintaa ja ohjeistusta oikeana, vaikka se on ristiriidassa STM:n voimassa olevan opintotukilain tulkintaohjeen kanssa ja

aikooko hallitus ryhtyä toimiin, jotta 18 vuotta täyttäneet lukiolaiset ovat edelleen oikeutettuja toimeentulotukeen eikä eriarvoisuus lukiolaisten keskuudessa kasva?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Perustoimeentulotuen myöntämiseen liittyvä päätöksenteko ja tuen maksatus siirtyivät Kansaneläkelaitokselle vuoden 2017 alusta. Kunta myöntää edelleen täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea. Uudistuksen tavoitteena on parantaa kansalaisten yhdenvertaisuutta tuen saamisessa, yhtenäistää ratkaisutoimintaa valtakunnallisesti ja tehostaa toimintaa. Uudistus ei muuttanut toimeentulotuen luonnetta tarveharkintaisena, viimesijaisena tukena eikä sen lainsäädännöllistä asemaa perustuslain tarkoittaman ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan ja välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon takaamisessa. Tukeen liittyy kiinteästi yksilöllisiä ja perhekohtaisia palveluja, etenkin sosiaalityö.

Toimeentulotuki on viimesijainen tuki eli sen saaminen edellyttää, että henkilö on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla. Vastaavasti jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan.

Toimeentulotukilain soveltamisessa lähtökohtana on, että opiskelijan ensisijainen taloudellinen tuki toimeentulotukeen nähden on opintotuki sisältäen myös opintolainan. Alaikäisen opiskelijan kohdalla on huomioitava myös elatusvelvollisen vastuu hänen toimeentulostaan. Tietyissä tilanteissa voi kuitenkin olla kohtuullista, että opintolainan hakemista ja nostamista ei opiskelijalta edellytetä. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi ne, joissa asiakkaan olosuhteiden

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 205/2017 vp

kokonaisuus huomioiden lainan ottamista ei voida pitää kohtuullisena. Kokonaisharkintaa on korostanut ratkaisuisaan myös korkein hallinto-oikeus.

Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisee opasta toimeentulotukilain soveltajille (STM julkaisuja 2013:4). Oppaan mukaan myös opiskelija voi joutua tilanteeseen, jossa hän ei voi käytännössä saada opintotukea tai hänellä ei ole riittävästi varoja käytettävissä omaan tai perheensä elatukseen, ja toimeentulotukilain soveltaja on tällöin velvollinen myöntämään toimeentulotukea opiskelijalle samoin perustein kuin muullekin avun tarpeessa olevalle.

Toimeentulotuen myöntämistä alaikäiselle tai aikuiselle opiskelijalle voidaan pitää erityistilanteena, jossa perustoimeentulotuen myöntämisharkinnan tekevä Kansaneläkelaitos arvioi tukea hakevan opiskelijan ja hänen mahdollisen perheensä elämäntilanteen kokonaisuutena. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaassa todetaan, että taloudellisiin vaikeuksiin joutunut opiskelija tulee tarvittaessa ohjata varaamaan tapaamisaika sosiaalityöntekijältä tai sosiaaliohjaajalta. Keskustelussa voidaan käydä läpi muun muassa henkilön taloudellinen ja tarvittaessa muu elämäntilanne, opiskelusuunnitelmat ja mahdollisuudet saada toimeentulo turvattua muuta kautta kuin toimeentulotuella, kuten opintolainalla. Henkilö saa myös ohjausta ja neuvontaa sosiaalihuollon tai tarvittaessa muiden mahdollisten tahojen, kuten terveydenhuollon tai esimerkiksi talous- ja velkaneuvonnan mahdollisuuksista auttaa häntä. Tässä yhteydessä voidaan myös laatia tai tarkistaa asiakassuunnitelma.

Toimeentulotukilain mukaan toimeentulotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisemaa toimeentulotukilain soveltajille tarkoitettua opasta on tarkoitus päivittää perustoimeentulotuen Kela-siirron jälkeiseen uuteen toimintaympäristöön. Kansaneläkelaitos on keskitetystä valtionhallinnosta erillinen ja samalla itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, joka toimii eduskunnan valvonnassa. Se suorittaa myöntämisharkinnan perustoimeentulotuen osalta. Kansaneläkelaitos on antanut valtakunnallisesti yhdenmukaisen ratkaisukäytännön varmistamiseksi toimihenkilöilleen ohjeet perustoimeentulohakemusten käsittelystä.

Kansaneläkelaitos on sosiaali- ja terveysministeriölle antamassaan vastauksessaan todennut, että se tekee ratkaisunsa soveltaen toimeentulotukilakiin sisältyvää yksilö- ja perhekohtaista harkintaa sekä muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytäntöä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tiiviissä yhteydessä Kansaneläkelaitoksen ja muiden tahojen kanssa kehittäessään toimeentulotukityötä. Kansaneläkelaitoksen toimintaa valvovat eduskunnan asettamat Kansaneläkelaitoksen valtuutetut.

Viime kädessä Kansaneläkelaitoksen tekemien etuspäätösten oikeellisuuden arviointi kuuluu muutoksenhakuelimille. Kansaneläkelaitoksen päätökseen tyytymätön voi vaatia siihen oikaisua ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen tyytymätön voi valittaa siitä hallinto-oikeuteen, ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen sen antamalla luvalla.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 205/2017 vp

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo toimeentulotuen myöntämisen nykykäytännön, joka perustuu tukea hakevan opiskelijan ja hänen mahdollisen perheensä elämäntilanteen kokonaisarvioon, mahdollistavan tasapuolisen kohtelun.

Helsingissä 2.6.2017

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula